

IMPACTUL BIBLIOTECII UNIVERSITARE ASUPRA FORMĂRII VIITORILOR SPECIALIȘTI

The Impact of University Library on Training Future Specialists

*Elena HARCONIȚĂ, directorul Bibliotecii Științifice,
Lina MIHALUȚA, director-adjunct al Bibliotecii Științifice,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Rezumat: În articol este accentuat rolul bibliotecii în societate, în special a bibliotecii universitare în procesul de instruire, formare profesională și cercetare științifică. Sunt prezentate resursele informaționale, modalitățile de asigurare a accesului la infrastructura informațională națională și globală, modernizarea serviciilor și produselor infobibliotecare, crearea condițiilor optime de muncă intelectuală de care beneficiază studenții și cadrele didactice de la Facultatea de Economie, condiții realizate în timp de bibliotecari universitari bălțeni.

Cuvinte-cheie: progresul societății, bibliotecă universitară, bibliotecă digitală, baze de date, servicii electronice, oportunități moderne.

Abstract: The article emphasizes the role of the library in the society, especially, of the university library in the process of training and research. It presents informational resources, ways of ensuring access to national and global information infrastructure, modern services and infolibrary products by creating optimal conditions of intellectual work that benefit students and teachers from the Faculty of Economics, conditions carried out by Balti university librarians.

Key-words: progress of the society, university library, digital library, databases, electronic services, modern opportunities.

Pentru dezvoltarea umană este foarte importantă existența posibilității de dezvoltare a creativității personale și de apariție a noilor interese, ceea ce se poate realiza doar prin utilizarea serviciilor bibliotecare. Termenul de bibliotecă este interpretat astăzi într-o manieră nouă – mediu intelectual și de cultură, iar apariția noilor structuri în organigrama acestor instituții, inclusiv mediatecile, înseamnă retragerea parțială a monopolului purtătorilor informaționali pe hârtie și creșterea rapidă a segmentului de surse electronice. Mediul cărții în bibliotecă, treptat, se transformă într-un mediu flexibil, integrat în transmiterea de cunoștințe, de aceea se schimbă și prioritățile bibliotecilor: de la catalogare la navigare, de la indexare la interpretare, de la conservare la integrarea socială.

Biblioteca universitară este o instituție informațională, parte integrantă a procesului de învățământ și cercetare, care dispune de o colecție de documente pentru învățământ și investigații științifice, asigură accesul la infrastructura informațională și asistă utilizatorii în satisfacerea necesităților lor de informare și documentare prin desfășurarea programelor de formare a culturii informației. În centrul atenției Bibliotecii, astăzi, este utilizatorul, crearea condițiilor de confort pentru satisfacerea necesităților crescînde informaționale, de instruire, cercetare și cultură.

În ultimii ani însă se fac tot mai auzite vocile în susținerea ideii de lichidare a instituțiilor bibliotecare, instituții, la părerea lor devenite inutile, odată cu încetățenirea tot mai puternică a noilor tehnologii informaționale, a accesului la miile de cărți digitale ce ar încerca să acopere tot genul de solicitări.

Pe de altă parte, se aude tot mai insistent vocea IFLA / UNESCO, care susține că „Numai instituția bibliotecară are posibilitatea să ofere acces, prin diferiți purtători de informație, la un bogat și vast patrimoniu de cunoștințe și realizări ale creației, la care în mod individual nu s-ar putea ajunge”, chiar dacă Google-ul și alte companii și-au propus să digitizeze o mare parte din colecțiile celor mai mari biblioteci ale lumii.

Nu există alte instituții în societate, angajații căreia ar fi putut colecta, ordona, organiza, păstra și ajuta utilizatorii în obținerea gratuită a informațiilor. În țările europene, SUA și Canada se desfășoară un șir de cercetări în vederea elucidării obiective a acestei probleme: vor fi sau nu vor mai fi bibliotecile, vor mai rămîne ele unicele păstrătoare ale memoriei istorice, a moștenirii culturale? Care este rolul și impactul lor asupra dezvoltării civilizației umane, asupra lichidării analfabetismului, asupra cultivării deprinderilor de lectură, asupra formării viitorilor specialiști în infrastructura educațională?

Rezultatele acestor cercetări demonstrează că puternicele și modernele biblioteci americane au fost și rămîn să fie chezașia SUA în devenirea ei de lider în economie, știință și democrație. Matematicianul american Wayne Bidwell Wheeler spunea: „Dați-mi o bibliotecă și eu voi crea în jurul ei o universitate”. Cu alte cuvinte, biblioteca, alături de alte subdiviziuni structurale trebuie să fie nucleul care asigură dezvoltarea deplină și calitativă a universității, drept instituție de învățământ și științifică.

Astăzi, mai mult ca altă dată, din perspectiva paradigmei moderne a învățămîntului, în conformitate cu cerințele Procesului de la Bologna, în care se pune un accent puternic pe autoinstruire, studenții și cadrele didactice sînt îndemnați să fie tot mai creativi și inventivi. De unde însă să găsească informațiile necesare, dacă nu ar fi bibliotecile, cu colecțiile lor enciclopedice bogate, dacă nu ar fi fost create condițiile necesare pentru aceste preocupări intelectuale. Aprecierea activității unei biblioteci de comunitate depinde în cea mai mare măsură de modul în care ea își îndeplinește funcțiile sale sociale.

Impactul bibliotecii poate fi urmărit ca un lanț al mai multor rezultate obținute într-o anumită perioadă, în primul rînd al celor statistice. De exemplu: actualizarea colecțiilor tradiționale în anul 2010 a avut loc prin achiziția a circa 10 000 de documente în 5 800 titluri. 90% din toate achizițiile le-au constituit donațiile. Colecția de publicații periodice s-a completat cu 517 abonamente.

La dezvoltarea colecțiilor, a bazelor de date și la dotarea tehnică au contribuit Proiectele de Inaugurare a Punctului de Informare NATO; PNUD în Moldova, Institutul Cultural Român, donația lui Ioan NICORICI – o colecție valoroasă de carte religioasă din sec. XVIII - XX. Circa 1 071 de cărți și reviste în 912 titluri din aparițiile editoriale ale Moldovei au fost direcționate spre Bălți de Camera Națională a Cărții. Participarea la Consorțiul EBSCO a asigurat accesul studenților și cadrelor didactice la 18 000 titluri de documente științifice în format electronic. Circa 10 000 de utilizatori activi au împrumutat 1 390 398 documente, intrînd în Bibliotecă de circa 543 637 ori. Activitatea informațională s-a desfășurat zilnic, fiind accentuată în programele: Zilele Informării, Zilele Catedrei, Lunarul Licențiatului/Masterandului, Săptămîna Internațională a Accesului Deschis (OA), Ziua Scrisului Ucrainean, difuzarea buletinelor informative *Achiziții recente*, expoziții de documente, prezentări bibliografice tradiționale și online, Breviar, Teleinformații, materiale promoționale etc.

Impactul asupra comunității a avut loc și prin satisfacerea a 31 262 de cereri de informare tematice, bibliografice, factografice, de adresă, inclusiv 54% de referințe electronice (OPAC, Internet, baza de date MoldLex, EBSCO); prin transmiterea a 4 bibliografii cu informații (80 titluri) la managementul școlii superioare în regimul de Servire diferențiată a conducerii; a 1086 pagini cu full-texte; 16 bibliografii tematice pentru profesori cu informații necesare pentru actualizarea cursurilor de lecții; prezentarea bibliografiilor personalizate cadrelor didactice; peste 500 de informații în regim de difuzare selectivă a informației. Comunitatea universitară a beneficiat de o varietate de servicii electronice: Sesiuni Internet – 46 516, Sesiuni Catalogul on-line – 80 359, ModLex – 6599, EBSCO – 2 462, Sumar Scanat – 942, Expoziția Achiziții recente pe pagina WEB – 5 prezentări (100 de documente), Buletine Achiziții recente – 24 (4 364 titluri), Expoziția Publicațiile profesorilor universitari – 51 documente cu scanare-copertă, scanare-sumar, Expoziții tematice electronice – 11.

Impactul asupra nivelului de instruire și acumulare de cunoștințe al membrilor comunității universitare poate fi urmărit prin achizițiile de documente, împrumutul pe domenii de știință și statistica utilizatorilor reali pe Facultăți în anul 2010: Generalități (0) 517 - 5,24%, Biblioteconomie (02) 133 - 1,35%, Filosofie, religie (1/2) 741 - 7,51%, Psihologie (159,9) 108 - 1,09%, Științe sociale (3) 809 - 8,20%, Economie (33) 1 206 - 12,22%, Drept (34) 687 - 6,96%, Pedagogie (37) 816 8 - 27%, Științe naturale (5) 97 0,98%, Matematică (51) 117₁₉ 1,19%, Fizică (53) 154 - 1,56% Chimie (54) 64 0 - 65%, Biologie, Zoologie (57-59) - 203 2,06%, Științe aplicate (6) 278 - 2,82%,

Informatică, Tehnică (004/62) 529 – 5,36%, Agricultură (63) 202 – 2,05%, Artă. Sport (7/79) 514 – 5,21%, Limbă, lingvistică (8/81) 831 – 8,42%, Literatură (82) 1 402 – 14,21%, Istorie, Biografii (9/94) – 357 3,62%, 21, Geografie (91) 102 – 1,03%. Total 9 867 – 100%.

ÎMPRUMUTURI PE DOMENII DE ȘTIINȚĂ ÎN ANUL 2010

Lingvistică – 301 811 (22%), Literatură – 231 418 (17%), Generalități – 94 979 (7%), Pedagogie – 89 228 (6%), Drept – 89 186 (6%), Științe sociale – 88 961 (6%), Psihologie – 74 694 (5%), Economie – 70 102 (5%), Științe reale – 52 747 (4%), Istorie – 57 651 (4%).

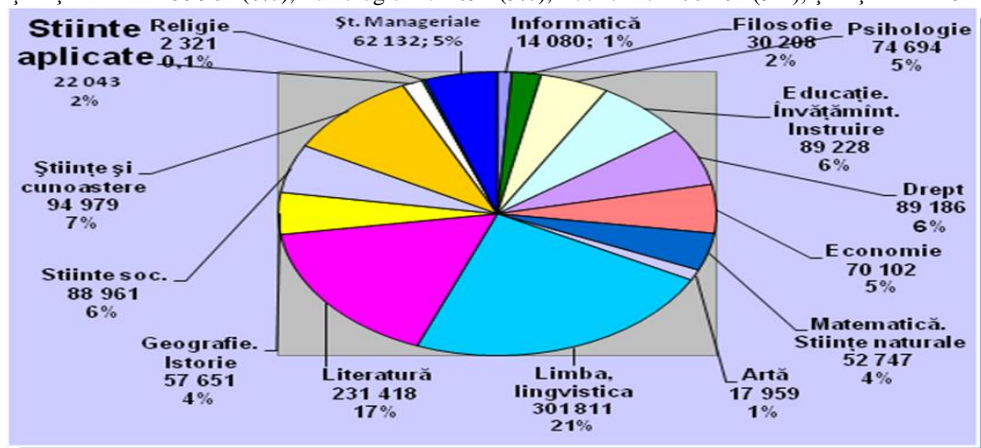

Fig. 1. Împrumuturi pe domenii de știință în anul 2010

28% (7 626), Filologie – 17% (4 491), TFMI – 15% (3 968), LLS – 14% (3 653), Economie – 9% (2 405), Drept – 8% (2 084), ȘNA – 7% (1 731), MPM – 2% (557).

UTILIZATORI REALI PER AN DE STUDIU

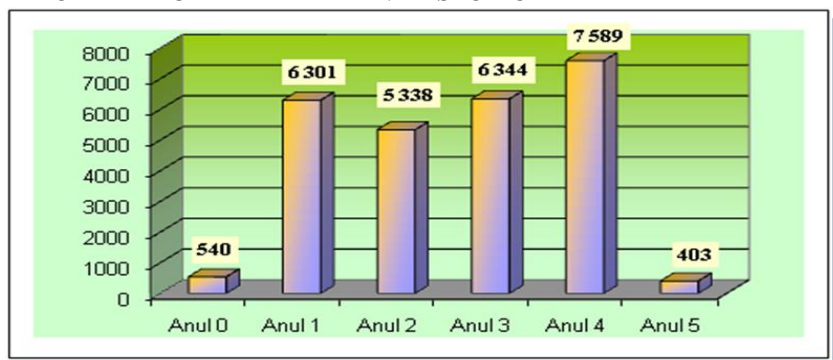

Fig. 2. Utilizatori reali per an de studiu

Programul NOUL UTILIZATOR se organizează la începutul fiecărui an de studiu și propune atenției utilizatorului pe interfața siteului: Programul de activitate aprobat de rectorul Universității; Lista Bibliotecarilor Responsabili de Relațiile cu Facultatea cu datele de contact; Regulamentul Bibliotecii; Ghiduri și materiale promoționale; Colecția Cultura informației etc.

Grupul de Bibliotecari Responsabili de Relațiile cu Facultățile în colaborare cu tutorii Universității asigură: Integrarea informațiilor noi în baza de date; Perfectarea Permiselor; Promovarea turelor ghidate; Servirea cu seturi de documente; Informare bibliografică etc. În anul 2010 Bibliotecarii Responsabili de Relațiile cu Facultatea au promovat 76 Ture ghidate prin spațiile Bibliotecii, au perfectat și au înmănat 2 061 Permise de Intrare.

Formarea competențelor informaționale ale utilizatorilor a avut loc prin mai multe mijloace și metode tradiționale și electronice, inclusiv prin promovarea de bibliotecari a 582 de ore ale cursului Bazele Culturii Informației (12 ore per 50 grupe), primul modul din cursul universitar Tehnologii Informaționale și Comunicaționale.

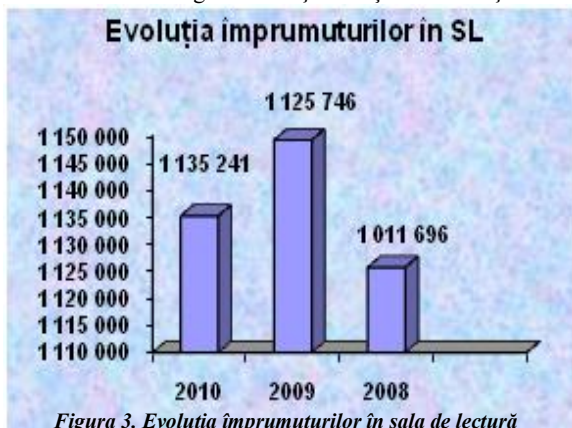

Figura 3. Evoluția împrumuturilor în sala de lectură

Bibliotecarul, Propuneri pentru achiziții, utilizatorul poate să comenteze serviciile Bibliotecii pe cale online, să participe la extinderea resurselor, să propună noi servicii educaționale.

Catalogul electronic oferă utilizatorilor informații despre documentele propuse, inclusiv full-textele care pot fi studiate direct de pe site. În catalog, la 1 ianuarie 2011, erau incluse deja peste 294 mii de informații, circa 59 % din tot ceea ce deține Biblioteca în colecțiile sale, inclusiv 133 146 descrieri analitice din reviste, culegeri și ziare. Documentele cu texte digitizate pot fi accesate direct din catalogul electronic.

După clasă utilizator: 70% – 26 515 reprezintă studenții, din ei: la secția zi – 83% – 22 051, secția cu frecvență redusă – 7% – 4 464, cadre didactice – 5% – 2 017, masteranzii – 6% – 2 254, elevii Liceului și Colegiului „Ion Creangă” – 16% – 6 038, alte categorii – 3% – 1 291 (colaboratori – 759, drept incomplet – 69, externi – 232, bibliotecari – 216, formatori – 15).

Cei mai activi utilizatori-studenți care au intrat, au consultat și împrumutat documente practic în toate subdiviziunile Bibliotecii au fost cei de la facultățile: PPAS –

Cei mai activi sînt studenții din anul 4, după care urmează cei din anul 3.

Următoarea modalitate de influență, deosebit de importantă, este accesul la resurse – o condiție fundamentală de realizare a posibilităților de informare și documentare a studenților și cadrelor didactice. Formarea utilizatorilor de bibliotecă începe cu Programul Noul Utilizator, care are drept scop integrarea studenților în comunitatea beneficiarilor de bibliotecă; orientarea lor spre utilizarea corectă a serviciilor; receptarea imaginii Bibliotecii prin serviciile și colecțiile ei. Ture ghidate de bibliotecari pentru studenții anului I și elevii Colegiului Pedagogic și Liceului Teoretic „Ion Creangă”.

Pentru facilitarea activității intelectuale a fost elaborat Ghidul Practic Prezentarea referințelor bibliografice utilizate în cercetare, difuzat la 28 de catedre universitare, Liceu/Colegiu, expus pe situl Bibliotecii în colecția Cultura Informației. Accesul la resursele informaționale se realizează prin serviciile de comunicare a colecțiilor și alte subdiviziuni care intră în relații directe cu utilizatorii: Împrumut în subdiviziuni: săli de lectură (SL), săli de împrumut (SÎ).

Activitatea profesională a Bibliotecii, în anul 2010, s-a desfășurat în contextul brandului internațional, elaborat de Programul UNESCO. Informație pentru toți ca simbol internațional al Culturii Informației, utilizându-se sloganele: „Învățată să te formezi”, „Noi salvăm vieți prin cultura informațională”.

În vederea atragerii potențialilor utilizatori de servicii electronice, Biblioteca și-a creat spațiul său în mediul virtual prin profilul de pe site-urile de socializare: Facebook, Twitter, Youtube, Flickr, Slideshare, precum și în Enciclopedia deschisă Wikipedia. Facilități online prin site-ul Bibliotecii Științifice a USB <http://libruniv.usb.md>.

Pe Pagina utilizatorului în opțiunile Opinii, sugestii, gânduri; Întrebă

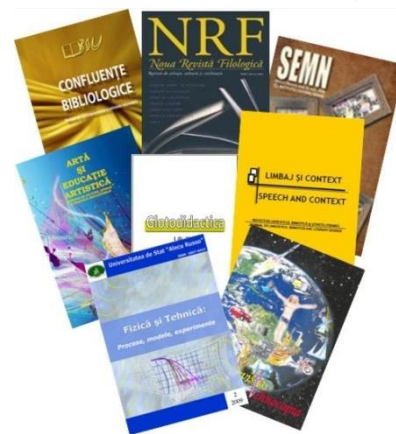
Biblioteca Digitală conține cu precădere lucrările profesorilor universitari (manuale, note de curs, culegeri de exerciții, curriculumuri) și ale Bibliotecii (monografii, bibliografii și biobibliografii, anuare, cataloage, dicționare, buletine informative, materiale ale conferințelor etc.).

Cele peste 300 de documente prezentate în full-textele, format pdf, sînt structurate pe domeniile științei, conform Clasificării Zecimale Universale, interior în ordinea alfabetică după autori și titlu.

Publicații periodice abonate de Bibliotecă: circa 500 de abonamente la reviste și ziare. Este expusă lista titlurilor cu adresa electronică și legătura directă, în cazul cînd revista se regăsește pe net. De pe site pot fi lecturate online și conținuturile integrale ale revistelor editate de universitarii bălțeni: Artă și educație artistică, Fizică și tehnică, Limbaj și Context, Confluente Bibliologice, GLOTODIDACTICA, Tehnocopia, NRF, clik la revista SEMN, care alături de celelalte reviste pot fi accesate gratis și de pe Blogul eIFL-OA Moldova, acces la formatul electronic al revistelor editate în R. Moldova (circa 30 de reviste științifice).

Expozițiile online „Achiziții noi în colecția Bibliotecii în anii 2007-2010”: expunere lunară cu prezentarea descrierii bibliografice, coperti digitizate, adnotări, oferă informații pertinente privind achizițiile pe domenii. Expoziții de Documente ale profesorilor universitari și a bibliotecarilor, intrate în colecția Bibliotecii în anii 2007 - 2010, expunere lunară cu prezentarea copertei, sumarului scanat și full-textele documentelor digitizate.

Acces online la circa 67 de documente editate de Bibliotecă (monografii, materiale ale conferințelor, ediții bibliografice: bibliografii, biobibliografii, cataloage, anuare, alte publicații), în care se conțin informații ce vizează contribuțiile științifice ale profesorilor și ale bibliotecarilor USB, elaborate în colecțiile: Doctor Honoris Causa, Bibliographia Universitas, Personalități universitare bălțene, Universitari bălțeni, Scriitori bălțeni, Promotori ai culturii, Vestigia Semper Adora, Cultura Informației, Profesionalizare.

Baza de date Sumar Scanat, elaborată de informaticienii Bibliotecii, facilitează accesul la conținuturile colecției de reviste în limba engleză din Proiectul JDP – New-York, care deține circa 130 titluri în 4 000 unități; Colecției în limba germană WILHELMI și Donației Institutului Goethe-București. Se pot face căutări după titlu, autor, cuvinte-cheie. Baza de date Înregistrări Muzicale în MP3, creată la fel de bibliotecari, oferă posibilitatea de a audia melodiile anilor 60-80 de pe discurile de vinil, trecute în formatul MP3.

Biblioteca participă la Consorțiul EIFL – EBSCO (<http://search.EBSCO.com>), una dintre cele mai mari companii din lume, prin care se asigură accesul utilizatorului bălțean în 12 baze de date la full-textele (Business Source Premier, MasterFile Premier, Regional Business News), abstractele a peste 18 000 de reviste, ziare și buletine de știri, peste 2 300 de ediții de referințe în limba engleză cu posibilități de traducere în 27 de limbi, inclusiv în limba română.

Utilizatorul beneficiază de accesul la bazele de date ONU, Consiliului Europei, Băncii Mondiale, NATO, Institutului Cultural Român, Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „C. Negri” din Galați; AGEPI, Colecției Wilhelmi, colecției de carte rară și veche „IOAN NICORICI” în cadrul colecțiilor structurilor internaționale, colecțiilor particulare integrate în Biblioteca noastră.

Accesul la resursele Bibliotecii a fost asigurat și prin Activitatea Culturală, în cadrul căreia utilizatorii au beneficiat de 414 expoziții tradiționale și on-line, la care s-au expus 16 096 de documente și s-au împrumutat 27 715 de volume. Manifestările culturale s-au desfășurat sub egida Anului celei de-a 65 aniversări a Universității și Bibliotecii; Anul „Biblioteca 2.0” – o nouă generație de biblioteci; Anul Culturii Informației, Anul Biodiversității; Anul Grigore Vieru; M. Eminescu - 160 de ani de la naștere etc.

Aceste exemple reale împreună cu multiplele cercetări privind locul și rolul bibliotecii din țările europene, SUA și Canada, demonstrează că societatea obține foarte multe beneficii din păstrarea și dezvoltarea bibliotecilor care asigură:

- resurse informaționale pentru utilizarea cotidiană, instruirea formală și neformală, instruirea pe parcursul întregii vieți, cercetarea științifică, de asemenea și pentru loisir;
- asigură accesul electronic la informația oficială de toate tipurile;
- spațiu comod pentru comunicarea interpersonală tradițională și electronică;
- acces liber și echitabil la toate serviciile, produsele și oportunitățile create pentru toți membrii comunității, în cazul nostru, al celei universitare.